Soldanus voluerit ad magna promovere & honorare, dat sibi plures milites ad tenendum. Secundum verò ordinem prætaxatum, magna fit Soldano derogatio servitiorum & defectus: qvia Amurati emunt servos pretio pecuniæ, & ponunt illos ad stipendia, & in numero militum armatorum, aut ponunt ad servitia gentem parvi pretii, qvibus concedunt eqvos & arma, & pro suis stipendiis dant eis aliqvid, & residuum totum conservant. Unde in multis talibus pauci inveniuntur, qvi sint ad arma valentes.

CAP. LI.

De potentia Soldani in regno Syriæ.

POtentia verò Soldani in regno Syriæ circa qvinqve millia militum potest esse, qvi de terris & reditibus vivunt. Habet etiam Soldanus magnam copiam Beduinorum & Turqvorum, qvi sunt advenæ & forenses: de qvibus magnum habet juvamen; præcipuè ad obsidendum civitates & castra: qvia secum vadunt sola intentione aliqvid acqvirendi. Ad alia verò servitia non posset Soldanus illos trahere absqve stipendiis: & si fortè vellet illis violentiam inferre, ipsi recederent sine mora, Turqviniani videlicet ascenderent magnos montes, & desertum Arabiæ peterent Beduini. Aliqvos etiam habet Soldanus pedites sagittarios in terra de Malbek & circa monten Libani, & in terra Assasinorum, qvi etiam ad castra & civitates obsidendas servitia magna præstant. Sunt enim Christianæ fidei inimici, valde ingeniosi ad civitates capiendas & castra, qvas capere sciunt per machinas, arcus, balistas, ignes inextingvibiles, meatus subterraneos, & alia diversa genera insultandi.

CAP.

CAP. LII.

De regno Ægyptiorum, qvaliter de gente in gentem translatum est.

IMperator Græcorum consvevit terræ Ægypti dominium obtinere, & per duces & rectores terram illam regebat, qvi reditus colligebant, & Imperatori Constantinopolim transmittebant: & duravit dominium Græcorum usqve ad annos Domini D. CCIII. Ægyptii verò neqveuntes pati dominium Græcorum, à qvibus mirabiliter gravabantur, reddiderunt se Saracenis, & elegerunt Dominum super eos qvendam de progenie Mahumeti, qvem vocaverunt Caliph, & tenuerunt isti dominium Ægypti annis CCC. XLVII. Postea verò amiserunt dominium & Medi, qvi Cordini vulgariter appellantur, dominium occupaverunt, sicut clariùs inferiùs exprimetur. Anno Domini M. LIII, bonæ memoriæ Amanricus rex Hierosolymitanus, cum omnibus Christianis, qvos potuit congregare, ingressus fuit terram Ægypti, & plures acqvisivit civitates & villas. Caliphus verò videns, qvod non poterat resistere Christianis, misit nuncios ad Soldanum Halappi, implorans subsidium ab eodem. Unde Soldanus Halappi, qvi sectam seqvebatur Caliphi, misit ad subsidium Caliphi, qvendam suum ducem, qvi vocabatur Xaracon, cum magna copia armatorum, qvi tantum fecerunt, qvòd de regno Ægypti fugaverunt Christianos, & recuperaverunt terras, qvas occupaverant Christiani. Post hæc qvidem accidit, ut videret terram Ægypti divitiis opulentam, & Caliphi potentiam qvasi nullam: ideò ad illius terræ dominium aspiravit: unde cepit Caliphum personaliter, & illum carceri mancipavit, & regnum Ægypti invasit viriliter, & ipsum dominio suo subdidit, & constituit se Dominum & Soldanum. Iste Xaracon fuit de regno Medorum,

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

Coraſminorum. dorum, de natione Coraſminorum, & fuit de natione ſua primus Dominus in Ægypto. Poſt obitum verò Xaracon ſucceſſit ſibi in dominio qvidam filius ſuus nomine Soladinus, & tantum crevit potentia iſtius Soladini, ut ipſe regem Hieroſolymitanum & Chriſtianorum potentiam debellarit, & ceperit violenter ſanctam civitatem Hieroſolymitanam, & alias plures terras. Et poſt obitum iſtius Soladini fratres ſui & nepotes ſucceſſivè Ægypti dominium tenuerunt usqve ad tempus cujusdam Soldani, qvi vocatus fuit Melecſala. Iſte Melecſala dominabatur in Ægypto tempore illo, qvo Tartari ſubjugaverunt regnum Cumanorum. Et audiens qvaliter Tartari pro modico pretio vendebant Cumanos, qvos ceperant, miſit cum magna ſumma pecuniæ per mare mercatores, & fecit emi de junioribus Cumanis in maxima qvantitate, qvi fuerunt deportati in Ægyptum. Melecſala multum dilexit Cumanos, qvos emerat, & ipſos fecit cum magna diligentia enutriri, & in arte eqvitandi, ſagittandi, & arma tractandi illos inſtruxit, & magnã gerens fiduciam penes ſe ipſos detinuit, qvodammodo omnes alios elongando. Et eo tempore, qvo B. Ludovicus Rex Francorum bonæ memoriæ transfretavit, & Chriſtiani nominis amore fuit carceribus mancipatus, prænominati ſervi emptitii Cumani interfecerunt Melecſala eorum Dominum & Soldanum, & conſtituerunt eorum dominum qvendam ex ipſis nomine Turqvinianum. Et ob hanc cauſam Rex Franciæ & frater ſuus, qvi Saracenorum carceribus trudebantur, fuerunt redempti & facilius liberati. Et hoc modo cœperunt prædicti Cumani in Ægypto primitùs dominari, & vocatur iſta progenies Cumanorum in partibus Orientis Caphac. Poſt paucos verò dies qvidam alius ex prædictis Cumanis nomine Cathos, prædictum Turqvinianum gladio jugulavit, & fecit ſe Dominum & Soldanum: & vocatus fuit Melecmees. Et iſte Melecmees

Xaracon. Soladinus. tempore, Ludovici Regis Francorum. Cumani erant in Caphac.

mees debellavit Guiboga, Capitaneum Tartarorum, qvos in custodia regni Syriæ dimiſerat Haolonus. Qvumqve Melecmees ad Ægyptum rediret, qvidam alius Cumanus nomine Bendecar, & ipſum interfecit in via, & ſe conſtituit Dominum & Soldanum, & fecit ſe vocare Melecdaer. Iſte fuit ſagaciſſimus, & in facto armorum ſtrenuus atqve audax. Et ſuo tempore multum crevit Saracenorum potentia in Ægypto, & in regno Syriæ, & multas occupavit civitates & caſtra, qvas Chriſtiani tenebant. Et iſte cepit nobiliſſimam civitatem Antiochiæ, anno Domini M. CC. LXVIII. Et poſtmodum regno Armeniæ intulit multa damna: Tempore verò iſtius Soldani Melecdaer, tranſtulit ſe ad partes Syriæ Rex Angliæ bonæ memoriæ, Dominus ** qvem Soldanus interficere cogitavit per qvendam Aſſaſinum, qvi ipſum regem vulneravit gladio venenato; ſed per Dei miſericordiam, & per multos labores ad convaleſcentiam eſt deductus. Poſt hæc fuit idem Soldanus Melecdaer veneno potatus, obiitqve in Damaſco. Poſt obitum verò Melecdaer factus fuit Soldanus filius ſuus Melecſayt; ſed confeſtim qvidam alius Cumanus nomine Elſi dejecit ipſum de ſede, & conſtituens ſeipſum Dominum & Soldanum, illum fugavit extra regnum Ægypti. Prædictus Soldanus Elſi civitatem Tripolitanam obſedit anno Domini M. CC. LXXXIX, & violenter occupavit eandem.

Melecdaer. A. 1268. A. 1289.

CAP. LIII.

De civitate Acon, qvaliter à Chriſtianis ſit amiſſa.

ANno verò ſeqventi prædictus Soldanus Elſi congregavit undiqve poſſe ſuum, & egreſſus fuit de Ægypto, intendens obſidere civitatem Acon. Et dum in qvodam amœno loco reqvieſceret qvadam die, per qvendam ſervum ſuum, qvem toti- A. 1290.

Aichi Gakuin University Library & Information Center

totius exercitus sui constituerat ducem & rectorem, fuit venenoo potatus. Qvi dum crederet dominium usurpare, fuit continuò per alios fruſtatim cæsus, & factus fuit Soldanus filius Elsi, qvi vocatus fuit Melatasseraff. Et ille fuit, qvi cepit nobilem civitatem Acon, Anno Domini M. CC. XCI. Postqvam verò prædictus Soldanus Melatasseraff rediit in Ægyptum, & qvadam die ivisset venatum, per qvendam servum suum fuit in nemore interfectus. Qvi dum crederet se futurum Soldanum, fuit statim ab aliis detruncatus. Postea verò fecerunt Dominum ac Soldanum illum, qvi hodie est Soldanus, qvi vocatur Melecnaser, qvi fuit frater Melatasseraff superiùs nominati. Et qvia iste Melecnaser erat valde juvenis, datus sibi fuit bajulus & tutor qvidam nomine Gviboga, qvi fuit Tartarus natione, & fuerat servus emptitius patris sui. Iste Gviboga usurpavit dominium, & Soldanum juvenem posuit in qvodam castro Crac de Monreal, eidem faciens necessaria ministrari. Iste Gviboga fecit se appellari Melecchadel. Tempore verò istius Gviboga fuit in regno Ægypti tanta rerum victualium caritudo, qvod omnes Saraceni fame defecissent & penuria, sicut canes, nisi fortè aliqvi fuissent Christiani, qvi eisdem multa victualia detulerant cupiditate lucrandi. Post hæc autem Gviboga prædictus, qvi fecerat se Soldanum, intellectis rumoribus de adventu Tartarorum, congregavit exercitum suum, & venit ad regnum Syriæ, ut terras à Tartaris tueretur. Iste Gviboga honorabat & diligebat multum homines suæ nationis. Unde Cumani per invidiam sibi dominium abstulerunt, & fecerunt Soldanum qvendam ex ipsis nomine Lachim. Et iste fecit se nominare Melecnaser. Iste Lachim noluit destruere Gviboga, qvi ejus extiterat socius & amicus: imò dedit sibi dominium cujusdam terræ, qvæ vocatur Sarsac, & civitatem Hamac. Inhibuit tamen sibi, ne staret in regno Ægypti. Præfatus verò Soldanus

Melec-Seraff. A. 1291.

Melec-nasser.

Lachim: genere Cumanus.

danus Lachim stetit in castro Cayri per triennium, nec fuit ausus inde exire præ timore suorum, nisi fortè qvadam die, qva descendit ad planitiem causa ludendi; & tunc eqvus ejus cecidit sub eo, & fractum crus ejus. Finaliter cum luderet ad ludum Scachorum, qvidam ex servis illius arripuit ensem Soldani, & percussit eum in capite & occidit: sed interfector fuit ab aliis continuò detruncatus. Posthæc fuerunt in magna discordia Saraceni de Soldano & Domino eligendo. Demum verò posuerunt in sede dominii Melecnaser juvenem superiùs nominatum, qvem Gviboga posuerat in castro montis regalis, ut superiùs est expressum. Et iste Melecnaser est ille Soldanus, qvem Casanus debellavit in campo, & qvi regnat hodie in Ægypto. Parcatur mihi, si prolixiùs qvam deceret, verbum tenui de Cumanis, qvi sunt servi empti & venditi, & de Soldanorum eorum natione, qvi sæpius inter se occiduntur. Nam hoc feci, ut clariùs demonstrarem, qvaliter non possunt stare longo tempore, qvi talem adversitatem incurrant: qvòd non possent egredi de Ægypto, nec ad partes alias cum exercitu se transferre.

CAP. LIV.

De situ & conditione regni Ægypti.

REgnum Ægypti est valde locuples & amœnum. Longitudo ejus per qvindecim diætas extenditur, & per tres solummodo latitudo. Istud regnum est qvasi insula à tribus partibus deserto & sabulo circumdatum, & ex alia parte habet mare Græciæ. Ex parte orientis vicinum est regno Syriæ, magis qvam alteri terræ: veruntamen inter unum regnum & aliud est iter octo dierum, semper per sabulum incedendo. Ex parte occidentis habet qvandam provinciam Barbariæ, qvæ vocatur Bartat: sed inter unam terram & aliam est desertum qvindecim diætarum. Ex parte verò meridiei est regnum Nubianorum;

Desertum.

Desertum Bartat.

Aichi Gakuin University Library & Information Center

norum: qvi sunt Christiani, & sunt nigri sicut pix, propter solis æstum. Et inter unam terrã & aliam est desertum Aranæ duodecim diætarum. In regno Ægypti sunt qvinq; provinciæ. Prima & major nominatur Sayt: alia Demesor: tertia Alexandria: qvarta Resint. Et ista qvidem est insula, & fluminibus circumdata. Qvinta verò dicitur Damiata. Major civitas regni Ægyti vocatur Chayre, & est valde magna civitas & divitiis repleta. Et ibi prope est qvædam alia antiqva civitas, qvæ vocatur Meser. Et illæ duæ civitates situm habent supra litora fluminis, qvod labitur per medium Ægypti, qvod vocatur Nilus, & in Biblia Geon nominatur. Istud flumen est utilius flumen, qvod valeat reperiri. Irrigat enim omnes terras, per qvas labitur, & illas facit fertiles & amœnas. Per istud flumen potest venire navigium, qvod valde est profundum. Abundantiam habet bonorum piscium. Et posset per omnia commendari, nisi esset, qvod qvædam animalia resident in eodem, qvæ ad similitudinem sunt draconis, & devorant eqvos & homines, & alia qvæcunqve animalia in flumine, si illa inveniant, & etiam super ripam. Et ista animalia Cocatrix vulgariter appellantur. Istud flumen semel crescit in anno, & incipit crescere à medietate mensis Augusti, usqve ad festum B. Michaëlis, qvotidie augmentando: & qvando est in perfecto augmento, tunc homines primo dimittunt aqvas discurrere per meatus & rivulos ordinatos, & omnes terræ fructiferæ irrigantur. Et XL. diebus stat aqva supra faciem terræ: deinde incipit decrescere & siccari, postea semina seminantur, & crescunt solummodo per irrigationem fluminis: qvia in partibus illis non pluit, ita qvod vix hiems cognoscitur ab æstate. Insuper habitatores terræ Ægypti posuerunt qvandam columnam marmoream in medio fluminis ante civitatem Meser: & in illa columna fecerunt signa. Et qvando flumen crescit usqve ad perfectum augmentum, respiciunt illa signa columnæ. Et si

Desertum

Geon, qui est Nilus.

si aqva creverit usqve ad summum signum, tunc sciunt se habere fructuum ubertatem. Si verò minus creverit, sciunt per illa signa, qvod contrarium debeat evenire, & secundum hoc pretia rerum imponunt. Aqva ipsius fluminis est sanissima ad bibendum. In regno Ægypti sunt duo portus maris, videlicet Alexandria & Damiata. Civitas Alexandriæ est bene munita, & circundata muris fortissimis. Aqvam verò, qvam bibunt cives Alexandriæ, venire faciunt de flumine Nili, per qvendam meatum subterraneum & occultum, & implent multas cisternas, qvas habent in civitate ordinatas. Aliam verò aqvam non habent, de qva possent bibere, præter illam. Unde si auferretur civibus illa aqva fluminis, non possent diutius permanere. Altera verò civitas Alexandriæ esset difficilis ad expugnandum violenter. Civitas Damiatæ sita est super flumine Nili, & antiqvitus fuit circumvallata circuitu murorum; sed capta fuit bis per Christianos: semel videlicet per Regem Hierosolymitanum, & alios Christianos partium orientis: & alia vice per B. Ludovicum regem Franciæ, pro cujus redemptione Saracenis fuit postmodum restituta. Unde diruerunt illam Saraceni, & transposuerunt illam longe à flumine & à mari, nec ibi fecerunt muros, sive alia munimenta. Et vocant terram illam novam Damiatam. Vetus verò Damiata est sine habitatione totaliter derelicta. De portubus verò Alexandriæ & Damiatæ, Soldanus recipit magnos reditus à mercatoribus, & aliis multis modis. Terra Ægypti dat omnium frugum & fructuum ubertatem, & optimam chacharam in maxima qvantitate: vinum modicum, tamen bonum, & odoriferum valde. Saraceni non audent vinum bibere; qvia eis inhibitum est lege. Carnes crastinas, hœdinas, gallinaceas, & volatilia satis habent: modicum de bovinis, tamen camelos comedunt loco boum. In regno Ægypti degunt simul cum Saracenis qvidam

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

Christiani, qvi vocantur Rapti. Ritum tenent Jacobitarum, & multas habent in illis partibus Abbatias, qvas liberè tenent, & sine censu. Et illi sunt antiqviores habitatores terræ Ægypti. Nam Saraceni ibi habitare cœperunt, postqvam illius terræ dominium occupaverunt. Res verò qvæ deficiunt in Ægypto, qvibus maximè indigent Saraceni, nec alias habere possunt, nisi ab extraneis partibus deferantur. Sunt ligna, pix, ferrum, sclavi & servi empti, de qvibus eorum exercitus roboratur. Et oportet qvod prædictæ res deportentur per mare, & sine ipsis stare non possunt. In toto regno Ægypti non est civitas, neqve castrum, seu alia terra munita murorum ambitu, præter civitatem Alexandriæ, qvæ fortis est, & præter castrum Chayre, qvod posset absqve difficultate maxima expugnari. Et in illo castro Chayre commoratur Soldanus. Tota terra Ægypti per exercitum militum defenditur & tuetur. Prima igitur die qva exercitus Ægypti debellatus, & eqvitum potentia conqvassata, tota illa terra subjugaretur absqve resistentia alicujus.

CAP. LV.

De tempore competenti movendi bellum contra filios Ismael.

POstqvam rationabiliter ostendimus justam causam, qvam Christiani habent movendi gverram contra perfidos Saracenos, & sufficienter diximus de potentia sacræ Romanæ Ecclesiæ; tractavimus etiam de statu & conditione regnorum Ægypti & Syriæ, ac de posse Soldani & gentis suæ: ultimò restat aliqvid dicere de tempore competenti. Breviter dico ergo, qvoniam meritò possumus dicere verbum istud: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc tempus salutis. Nam nunc est verè acceptabile tempus impertiendi subsidium Terræ sanctæ, qvæ diutius jacuit à perfidis canibus lace-

lacerata. Nunc est acceptabile tempus, qvo corda fidelium debent succendi ad passagium Terræ sanctæ, ut de manibus inimicorum eruatur sanctum sepulcrum Domini, origo & fundamentum spei nostræ: nec recolimus habuisse tempus tam acceptabile, tamqve salubre, temporibus retro actis, sicut Deus omnipotens nunc per suam misericordiam multis indiciis demonstravit. Primò enim concessit nobis omnipotens & misericors Deus pastores, & patrem sanctissimum, qvi postqvam sedit in sede pontificatus, provisione divina, toto mentis affectu, diu noctuqve anxiè cogitavit, qvaliter Terræ sanctæ subsidium valeat impertiri, qvaliter sepulcrum Domini debeat liberari à servitute inimicorum blasphemantium nomen Christi. Unde firmiter est credendum, qvod Deus suos misericordes oculos convertendo, sibi in terris constituit summum videlicet Pontificem, sanctissimum patrem nostrum, cujus tempore acceptabili, divina favente clementia, sancta civitas Hierusalem sub jugo servitutis Mahumeti diutius jam detenta, procul dubio erepta, reducetur ad pristinam libertatem. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, qvo adeò firmiter demonstratur, qvod Terra sancta debeat liberari de potentia inimicorum. Nam per gratiam Jesu Christi omnes reges & principes Christiani, & respublicæ inter se sunt in statu pacifico & qvieto, nec aliqva procella odii vel scandali perturbantur, sicut olim fieri consvevit. Unde Deus omnipotens hoc nobis demonstrat, volens Terræ sanctæ misericorditer opitulari. Præterea omnes Christiani diversarum partium & regnorum, fide ac devotione accensi, parati sunt, tam humeris qvam cordibus figere crucis signum, & ad Terræ sanctæ subsidium transfretare, non parcendo laboribus, nec expensis, & pro nomine Jesu Christi exponere se & sua viriliter & ferventer. Ecce nunc tempus acceptabile, qvod Christianis à Domino demonstratur. Nam potentia inimicorum fidei Christianæ, est

Papam.

Pax in Europa.

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

est ad præsens mirabiliter diminuta: tum propter gverras Tartarorum, cum qvibus nuper bellando passi fuerunt conflictum, in qvo Saracenorum innumerabilis cecidit multitudo, qvæ nondum potuit restaurari. Tum propterea, qvod ille Soldanus, qvi regnat hodie in Ægypto, est homo nullius valoris, & nullius penitus bonitatis. Est etiam alius; qvia omnes principes & Soldani Saracenorum, qvi consveverunt impertiri subsidium & juvamen Soldano Ægypti tempore opportuno, totaliter defecerunt per potentiam Tartarorum, qvod non remansit nisi unus, qvi dicebatur Soldanus Meredini, cujus etiam posse & dominia redacta sunt sub servitute & potentia Tartarorum, & ipse personaliter est detentus. Unde his temporibus absqve magno discrimine & labore poterit recuperari Terra sancta, & acqviri regnum Syriæ & Ægypti, ac totaliter destrui ac confundi potentia inimicorum impiorum, facilius per gratiam Jesu Christi, qvam fieri potuisset multis temporibus jam elapsis. Ecce nunc tempus acceptabile, Christicolis à Domino demonstratum. Nam Tartari offerrent se paratos, Christianis dare subsidium & juvamen toto posse contra perfidos Saracenos. Et ob hanc causam rex Tartarorum Carbanda speciales nuncios destinavit, qvi fratris sui Casani vestigiis inhærendo, offert se exponere libentissime posse suum ad subversionem & totalem destructionem inimicorum nominis Jesu Christi. Et tempore qvidem isto, præcipuè cum auxilio Tartarorum, Terra sancta recuperari posset, & regnum Ægypti absqve magno discrimine faciliter subjugari. Deceret igitur Christianos dare subsidium Terræ sanctæ, & absqve tarditate. Nam mora ad se trahit magnum periculum & discrimen; videlicet, ne forte, qvod absit, Carbanda Christianorum amicus deficiat, & loco ejus resurgat pessimus inimicus, & qvi fortè adhæreret sectæ & fidei Mahumeti, & per conseqvens cum Saracenis unanimis deveniret. Et hoc pos-

Saracenus Sultanus, Meredinus.

Carbanda rex

posset Christianis ad maximum gravamen & periculum redundare.

CAP. LVI.

De prosperitatibus & adversitatibus inimicorum fidei Christianæ.

AD honorem igitur Dei & Domini nostri Jesu Christi, de cujus misericordia meum spero supplere defectum, dico, qvod ad acqvirendam Terram sanctam cum minore periculo & labore, oportet qvod Christiani terram sanctam ingrediantur, & posse inimicorum invadant, eo tempore, qvo inimici vexari adversitate aliqva dignoscantur. Nam si prosperitatis inimicorum tempore Christiani hoc facere attentarent, non sine labore maximo & periculis possent perficere vota sua. Qvæ verò sit inimicorum fidei Christianæ adversitas, qvæ verò sit prosperitas, breviter enarrabo. In his qvidem consistit prosperitas eorundem, qvando videlicet inimici habent Dominum & Soldanum strenuum & sagacem, talem qvi cavere sciat & possit à fraudibus suæ gentis, & absqve pavore rebellionis & perditionis suum possit dominium regere & tenere. Item qvando inimici in reqvie, absqve gverrarum vexatione Tartarorum, vel aliorum longo tempore perstiterunt. Item, qvando in regnis Syriæ & Ægypti frugum fertilitas est abundans. Item, qvando per mare, & per terram, viæ securè patent, & in eis absqve contradictione cujusqvam res necessariæ abundanter ab extraneis partibus deferuntur. Item, qvando treugas habent cum Nubianis & Begvinis deserti Ægypti, nec ab eis modo aliqvo infestantur. Insuper qvando Turqviniani & Beduini, qvi degunt in regnis Syriæ & Ægypti, fideliter obediunt Saracenis. Ex his enim prosperitatibus in tantum inimico-

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

micorum potentia roboratur, qvòd non possent de facili subjugari. Sed è converso, adversitates possent inimicis accedere multis modis; qvando videlicet infideles suum perimunt dominium & Soldanum: & hoc sæpe & sæpius faciunt & fecerunt. Nam postqvam illa Cumanorum progenies cœpit dominari in Ægypto, sicut superiùs enarratur, novem fuerunt Soldani & Domini ordinati: & de novem eorum Dominis & Soldanis, qvi fuerunt in Ægypto, usqve ad præsens tempus, qvatuor fuerunt diro gladio interempti Turqviniani, Cotos, Melec, Asserat & Lachinus: & duo potati veneno mortifero, Benedeclar videlicet & Elsinus. Alii, Melecsayt & Gviboga viriliter exsultaverunt. Et iste Soldanus Melecnaser, qvi regnat hodie in Ægypto, extitit semel pulsus, & adhuc stat in suspendio vita sua, finem sui pessimum expectando. Item, alia inimicis potest adversitas evenire; videlicet qvando flumen Nili non crescit, ita qvòd terras Ægypti posset, ut convenit, irrigare: qvoniam tunc famem & penuriam patiuntur. Et hoc eis qvod accidit, non est diu. Fame enim & inopia tunc periissent Christianæ fidei inimici, & regnum Ægypti totaliter dereliqvissent, nisi forent cupidi Christiani, qvi eis portaverunt victualia abundanter. Tunc etiam propter defectum victualium milites Ægypti efficiuntur pauperes & mendici, & ipsos oporteret eqvos & arma vendere, & familias minuere propter famem, & sic non possent per conseqvens recedere de Ægypto. Milites enim Ægypti talis conditionis existunt, qvòd, qvando volunt egredi de regno Ægypti, & ad partes alias se transferre, oportet qvòd pro octo diætis omnia necessaria secũ ferant: qvia in itinere octo dierũ nihil penitus invenirent, qvum sit totum sabulum, qvod incedunt. Unde si militi deficiat unus eqvus vel camelus, non posset se à provincia elongare. Et ob hanc causam Soldanus Ægypti taliter impeditur, qvòd non posset ad regnum Syriæ se transferre. Item, qvando inimici diutius gverra aliqva vexarentur. Item, magna adversitas esset inimicis, & multipliciter tædiosa, si per mare eis viæ taliter arterentur, qvòd res, qvibus carent, & qvibus magis indigent ad sustentationem eorum exercitus non haberent; sicut ligna, pix, ferrum, servos emptos, de qvibus reficiunt eorum exercitum & augmentant, & alias res qvam plures, qvas habere non possent, nisi ab extraneis partibus portarentur, & sine illis stare diutius non valerent. Item, qvando Nubiani moverent inimicis gverram, vel etiam Beduini. Per hanc enim gverram potentia inimicorum posset taliter impediri, qvòd ad defendendum regnum Syriæ de Ægypto egredi non valerent. Item, qvando terra Syriæ deficeret in reditibus per intemperiem temporis, vel propter gverras Tartarorum, vel alio qvoqvo modo. Nam si in regno Syriæ deficerent victualia, ita qvòd exercitus Soldani copiam non haberet, non posset in regno Syriæ commorari. Nam ab Ægypto sive alia regione nullum potest ad regnum Syriæ deportari. Unde inimici non possent recedere de Ægypto. Qvandocunqve ergo inimici ab unaqvavis adversitatum prædictarum vexantur, sine dubio essent taliter impediti, qvòd ad defendendum regnum Syriæ, de Ægypto recedere non valerent. Unde Christiani regnum Hierosolymitanum faciliter occuparent, & possent civitates & castra diruta reædificare absqve contradictione cujuspiam, & interea se taliter præmunirent, qvòd potentiam inimicorum postmodum non timerent.

CAP. LVII.

De primo passagio Terræ sanctæ.

PRosperitatibus & adversitatibus inimicorum non sine causa rationali superiùs enarratis, de initio passagii effudi, juxta

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

ta meæ parvitatis notitiam devotè & fideliter aliqva explicabo, ad correctionem tamen vestræ sanctiss. sanctitatis. Mihi ergo videretur pro majori securitate & commodo passagii generalis, qvòd prius præmitterentur aliqvæ copiæ eqvitum & peditum armatorum, ad prætendendam & cognoscendam potentiam inimici, cujus copiæ qvantitatem sufficientem esse judico in præsenti mille eqvitum, decem galearum, & trium millium peditum armatorum: super his etiam legatus à se de passagio mitteretur, & capitaneus strenuus & fidelis, qvi ipsos omnes regerent & foverent, & feliciter cum eis, dante Domino, transfretarent juxta eorum discretionem, & providentiam, in insulam Cypri, aut ad regnum Armeniæ applicarent: deinde absqve moræ dispendio ex parte legati, & capitanei ipsius armamenti, per consilium & juvamen regis Armeniæ, nuncii mitterentur ad Carbanda Dominum Tartarorum: duo inter cætera reqvirendo, unum videlicet, qvòd per totam terram sui dominii faceret inhiberi, ne mercationes seu victualia, sive animalia ad inimicos portarentur. Aliud, qvod mittere vellet suorum militum qvantitatem in confines Meleti, qvi prope terras inimicorum figerent castra sua, & terras Halappi sæpius prædarentur, circumcirca qvotidie devastando. Nostri qvoqve peregrini cum fidelibus regis Armeniæ atqve Cypri, Saracenis gverram moverent, & tam per terram qvam per mare, impugnarent viriliter inimicos, & præcipuè conarentur taliter maritima custodire, qvòd inimicis nihil penitus portaretur. Possent insuper nostri Christiani à nostra insula præmuniri: qvæ qvidem insula in loco competenti & utili noscitur esse sita, pro commodo galearum. Exinde possent Christiani inimicis inferre non modica detrimenta. Veruntamen modum incipiendi gverram, & terras inimicorum invadendi, ad præsens dicere prætermitto, qvoniam juxta inimicorum conditionem &

in insulam Cypri. vel ad Armenis regnum.

ad regnum Carbandæ Mileto. Chalep.

& statum oportet consilium mutari, & operari consilio sapientum, qvi præsentes his negotiis intererunt. Commoda verò, qvæ de isto primo scilicet parvo passagio conseqvi poterunt, dante Domino, Christiani, inferiùs breviter describentur.

CAP. LVIII.

De commodis primi Passagii.

PRimum igitur commodum esset istud, primum passagium poterit taliter ordinari, cum auxilio aliorum fidelium partium orientis, vel etiam Tartarorum, qvod nulla dabitur reqvies inimicis, & incurrere poterunt damna plurima, & etiam detrimenta. Nam si per Christianos & Tartaros gverra moveatur Soldano Ægypti, per terram & mare, ut superiùs est expressum, ad defensionem terrarum suarum Soldanus compelleretur transmittere gentem suam, ut tam terras illas, qvæ mari sunt propinqvæ, qvam alias, qvæ possent invadi, faciat custodiri. Si ergo moveatur gverra per Christianos & Tartaros in prædictis partibus Meleti, inde Babyloniæ usqve ad civitatem Halappi, qvæ distat per XXV. diætas, oportebit inimicos venire, ut terras tueantur, & Christianis & Tartaris se opponant. Et illi, qvi pro isto servitio transmittentur, post modicum temporis spatium erunt taliter fatigati, affecti tædio, eqvis & expensis etiam denudati, qvòd nullatenus ibidem poterunt diutius commorari, multis rationibus atqve causis, qvas exprimere seriatim esset forsitan tædiosum. Unde redeuntibus primis ad propria, alii ad terræ custodiam mitterentur: & in tribus vel qvatuor mutationibus sic peractis, inimici prædarentur, vacuarentur expensis, & damna incurrerent infinita. Per primum passagium inimici possunt plurimum infestari, videlicet qvòd, si cum armamento decem galearum passagii, & alias qvæ

 arma-

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

armari poterunt in regnis Armeniæ atqve Cypri, terræ Saracenorum positæ prope mare viriliter invadantur, de facili poterunt devastari, & bonis omnibus spoliari, & Christiani cum galeis ad insulam Anteradensem possent sospites remeare. Unde oportet Soldanum de Babylonia cum toto suo posse ad regnum Syriæ se transferre, ut sufficientem habere posset copiam armatorum, per qvos daret subsidium omnibus terris, qvæ prope maris litora situm habent. Egressio qvidem Soldani de Ægypto, causa veniendi ad regnum Syriæ, eidem esset periculosa, & plurimum damnosa. Periculosa, propter dolum & proditionem suæ gentis. Tædiosa, qvia sæpius posset à fidelibus Christicolis infestari. Damnosa, qvia suum ærarium consumeret & vastaret. Vix enim crederetur, si dicerem summam thesauri qvam Soldanum & gentem suam oportet expendere, qvotiescunqve egreditur de Ægypto. Item per prædictas galeas portus inimicorum & omnes viæ maris poterunt taliter coartari, qvòd inimici non poterunt habere qvicqvam de rebus illis, præcipuè qvibus magis indigent, & sine qvibus diutius stare non possunt, sicut ferrum, ligna, pix, & servi empti, & alia, sine qvibus non possent eorum exercitum sustentare, nec ista habere possunt, nisi per mare ab extraneis partibus deferantur. Præterea inimici amitterent reditus portuum maris, qvi excedunt pecuniæ magnam summam. Item, si inimici adversitate aliqva turbarentur, per qvam impedirentur taliter, qvòd de regno Ægypti egredi non valerent, nec terris Syriæ præstare juvamen. Tunc enim Christianis primi passagii cum auxilio aliarum partium orientis sufficientes essent ad reædificandam civitatem Tripolis. Sunt enim in monte Libani Christiani degentes sagittarii, pedites valde boni circa XL. millia virorum, qvi libenter subsidium & juvamen impenderent peregrinis, qvi multoties fuerunt Soldano rebelles, & Saracenis damna

Antevados insula

damna plurima intulerunt. Et postqvam civitas Tripolis esset reædificata, Christiani possent illam defendere & tenere usqve ad adventum passagii generalis, & per conseqvens possent totum comitatum Tripolis occupare, & hoc cederet ad magnum commodum Christianorum generalis passagii: qvia invenirent ibi portum paratum, ubi possent commodè applicare. Item, si Tartari acqvirerent regnum Syriæ, & per conseqvens Terram sanctam, Christiani primi passagii invenirentur parati recipere civitates & castra, ut Tartaris eas munirent & tenerent. Nam ego qvi satis bene novi Tartarorum modum, credo firmiter, qvòd Tartari libenter terras, qvas acqvirerent, custodiendas & tenendas traderent Christianis liberè & qvietè, & absqve censu, seu aliqva servitute. Nam propter æstum in illis regionibus Tartari nullatenus habitarent. Unde gratum esset eis plurimum & acceptum, qvòd Christiani illas terras capperent & tenerent. Non enim præliantur Tartari cum Soldano Ægypti, ut terras occupent & acqvirant, qvum tota Asia eorum dominio sit subjecta: sed ideò qvod Soldanus semper eorum extitit inimicus, & plurima eis intulit gravamina; præcipuè qvando habuerunt gverram cum Tartaris convicinis. Unde ad omnia prædicta negotia inchoanda satis credo sufficere qvantitatem superius nominatam, videlicet millia eqvitum, decem galearum, & trium millium peditum bellatorum. Et videtur mihi qvod in his principiis plura non operarentur plures, etiamsi totidem adderentur, & expensas plurimum augmentarent. Præterea de isto primo passagio, alia duo commoda seqvi possunt. Nam postqvam peregrini primi passagii per spatium temporis stetissent in partibus Syrianis & vidissent conditionem provinciæ, & novissent potentiam inimici, & modum etiam præliandi, instruere possent consocios, venientes passagio generali. Item, posito qvod Tartari propter gverras,

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

qvas forsitan haberent cum Tartaris convicinis, non possent aut vellent Christianis subsidium impertiri, & qvòd Soldanus in sua prosperitate persisteret, & ita qvod laboriosum esset nimium eruere Terram sanctam de manibus paganorum. Reverenda S. V. conditione Terræ sanctæ plenius intellecta, visâ etiam & cognitâ potentiâ passagii generalis, posset melius discernere, qvid super his fieri expediret, utrum videlicet transfretare deberet passagium generale, an deceret tempus magis congruum expectare, & sic possent multa incumbentia discrimina evitari. Insuper si mihi venia tribuatur, audeo dicere duo verba, unum videlicet qvòd S. P. V. scribere dignaretur Regi Georgianorum, qvi sunt Christiani, & Terræ sanctæ peregrinationibus devotiores, qvàm aliæ nationes, mandantes qvòd peregrinis darent subsidium & juvamen: credo firmiter qvod ob reverentiam Domini nostri Jesu Christi, & vestræ etiam sanctitatis, libenter & devotè vestrum studerent adimplere mandatum. Sunt enim, ut diximus, devotissimi Christiani, & sunt potentes, & multi atqve strenui bellatores, & regno Armeniæ qvodammodo sunt vicini. Aliud, qvod S. P. V. dignaretur etiam scribere Regi Nubianorum, qvi per B. Thomam Apostolum ad fidem Christi in Æthiopiâ sunt conversi, mandantes, qvod Soldano Ægypti gverram movere debeant, & posse suum impediant & infestent. Credo etiam firmiter, qvòd illi Nubiani ob amorem Domini nostri Jesu Christi & ob reverentiam V. S. terram Ægypti Soldani invadere conabuntur, Soldano & genti suæ damna & impedimenta plurima inferendo. Et istæ literæ de mandato V. S. procedentes mandari poterunt regi Armeniæ, qvi ipsas faceret transferri eorum idiomate, & per bonos nuncios destinabit. Hucusqve devotissimè & fideliter reseravi ea, qvæ parva mea notitia sentiebat, super initio passagii & subsidii Terræ sanctæ. Nunc verò S. V. obedi-

Georgianorum Rex

Nubianorum Rex.

obediendo mandatis ad generale passagium me converto, de his qvæ expediunt aliqva locuturus ad correctionem semper S. P. V.

CAP. LIX.

De passagio generali.

GEnerale passagium per tres vias potest arripere iter suum, per viam videlicet Barbariæ. Sed de ista via consulendum relinqvo iis, qvi statum & conditionem noverunt illius regionis. Item per viam Constantinopolitanam, per illam videlicet, qvam tenuit Dux Godefredus de Boliono, & alii illius terræ peregrini. Et per hanc viam passagium generale usqve ad civitatem Constantinopolitanam, securè, ut credimus, posset ire. Ulterius verò itur per Turqviam usqve ad regnum Armeniæ procedendo. Via illa non est libera, nec absqve discrimine peregrinis, propter Turqvos, qvi in partibus illis degunt. Posset tamen per Tartaros via illa securari & totaliter expediri. Possent insuper Tartari ordinare, ut peregrini de terra Turqviæ haberent copiam victualium & eqvorum, etiam pretii competentis. Alia verò via est per mare, qvæ est omnibus manifesta. Unde si per mare voluerint incedere peregrini, oportebit, qvòd in omnibus portubus ejus marinæ naves parentur, & alia bona ligna sufficientia ad passagiũ transportandum: & oportet, qvod in termino prætaxato & tempore competenti omnes peregrini congregentur ad littora maris, parati naves inscendere, & cum Dei adjutorio faciliter transfretare: in Cyprum enim poterunt applicare peregrini, ut tam ipsis qvam eorum eqvis in itinere plurimum fatigatis, reqvies tribuatur. Postqvam verò in Cyprum passagium incolume applicasset per Dei gratiam, & per dies aliqvos qvievisset, si primi passagii peregrini civitatem aliqvam firmavissent in partibus Syrianis, per viam ad illam

per viam Barbariæ.

per viam Constantinopolitanam.

per mare; primo in Cyprum.

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

lam posset passagium se transferre. Et si fortè primi passagii peregrini non firmassent ibi aliqvod munimentum, oportebit passagium per regnum Armeniæ arripere iter suum, hoc modo videlicet, qvod peregrini in regno Cypri cum eqvis suis pacificè reqviem sibi darent usqve ad festum B. Michaelis, ut infirmitas planitiei regni Armeniæ æstivo tempore evitetur. Post verò festum prædictum ad regnum Armeniæ securè poterunt se transferre, & ibi invenirent omnia necessaria affluenter. Veruntamen in civitate Tarsensi poterunt commodiùs permanere; qvia ibi est abundantia aqvarum & pabulorum; & tam de regno Turqviæ, cui vicina est, qvam de regno Armeniæ, eqvos, victualia & omnia necessaria habere poterunt abundanter. Post hæc autem veris tempore veniente, passagium poterit per terram dirigere gressus suos ad nobilem civitatem Antiochiæ, qvæ distat à regno Armeniæ solummodo per diætam: & navigium poterit per mare ad portum Antiochiæ applicare, ita qvòd exercitus terrestris maris navigio appropinqvabit. Obsessâ igitur civitate Antiochiæ, qvæ captivabitur faciliter, Deo dante, peregrini poterunt diebus pluribus reqviescere in eadem, & inimicorum terras undiqve depræda-dari, ac interea scire & cognoscere in eadem. Sunt præterea in ea regione Christiani sagittarii valde boni, qvi sine dubio ad exercitum Christianorum venirent, & multa possent passagio impertiri. Post hæc verò de Antiochiâ decedentes, peregrini poterunt incedere per litora maris versus civitatem Lyciæ, & illa via esset brevior & melior, & semper navigium exercitui appropinqvaret. Veruntamen prope castrum Margati in maris litore est qvidam transitus magnæ genti plurimum tædiosus: qvem qvidem transitum si non haberent, possent absqve discrimine Antiochiam remeare, & incedere per viam Fenick versus Cæsaream, per litora cujusdam fluminis ascendendo, qvod flumen

Tarso civitas.

Antiochia per diætam a regno Armeniæ.

men Kenel vulgariter appellatur, & per illam viam invenirent aqvas & pascua & terras inimicorum abundantes frugibus, victualibus & aliis bonis, ex qvibus Christiani prædas caperent, & exercitui necessaria ministrarent, & sic possent per viam illam ire de Antiochia usqve ad civitatem Hamam, qvæ est civitas opulenta, & per potentiam passagii cum auxilio Dei faciliter caperetur. Et si fortè Soldanus se opponeret Christianis resistendo, ne caperent civitatem, tunc Christiani in illo loco magnam haberent prærogativam, si prælium iniretur. Et si per Dei gratiam peregrini possent debellare Soldanum, nullam postmodum resistentiam invenirent. Unde recto tramite possent ire ad civitatem Damasci, qvæ in cæteris conditionibus libenter se redderet Christianis. Nam postqvam cives Damasci scirent debellationem Soldani, resistendi audaciam non haberent: imò faverent in omnibus Christianis, sicut fecerunt Haolono & Casano, qvi Damasci dominium habuerunt absqve labore aliqvo post debellationem Soldani. Et postqvam Christiani occupassent Damascum, residuum regni faciliter obtinerent. Et si fortè Soldanus prælium evitando, non ausus contra Christianorum potentiam belliger apparere, Christiani recedentes inde ad Tripolim possint ire, & ibidem in qvatuor dierum spatio pervenirent ibiqve etiam possit navigium applicare. Unde posset Tripolitana civitas reparari, & magnam possent peregrini habere subsidium & juvamen per Christianos, qvi in monte Libano sunt degentes: & per hunc modum civitatem Tripolitanam acqvirerent & tenerent. Deinde possent regnum Hierosolymitanum occupare, cum auxilio Domini nostri Jesu Christi.

per flumen Kenel, ad Hamam.

ad Damascum.

CAP. LX.

De socitate Christianorum & Tartarorum.

Aichi Gakuin University Library & Information Center

DE ſocietate verò Chriſtianorum & Tartarorum videtur mihi, qvòd aliqva qvantitas Tartarorum, videlicet circa decem millia poſſent multa conferre commoda Chriſtianis per vias & itinera incedendo. Nam propter timorem Tartarorum Beduini neqve Turqviniani eſſent auſi Chriſtianorum exercitui appropinqvare. Præterea victualia & alia neceſſaria exercitui procurarent & vendenda de longinqvis partibus deferrent, & inde aliqvid lucrarentur. Item per Tartaros poſſet inveſtigari intentio & conditio inimicorum: qvia Tartari ſunt agiles ad currendum itinera, benè ſciunt, unde poſſunt ingredi & egredi ad eorum liberam voluntatem. Inſuper ad invadendum inimicos in campo, & ad inſultandum civitates, caſtra ſeu alia munimenta Tartari neceſſarii & utiles eſſe poſſent, qvia ad talia ſunt valde ingenioſi. Si verò Carbanda vel alius loco ſui ingrederetur Ægyptum cum magna multitudine Tartarorum, tunc eorum eſſet ſocietas evitanda. Nam Dominus Tartarorum non dignaretur ſeqvi voluntatem Chriſtianorum: imò vellet qvòd Chriſtiani ſuis parerent mandatis. Præterea Tartari ſunt omnes eqvites, & valde feſtinanter incedunt. Unde Chriſtianus exercitus eos ſeqvi non poſſet propter peditum comitivam. Inſuper Tartari habent talem modum, qvia qvando ſunt debiliores, mirabiliter ſe reddunt obſeqvioſos, humiles, & devotos: qvando verò ſunt fortiores, valde ſunt auſteri, tumidi & ſuperbi. Et non poſſent ſtare, qvoniam debilioribus injurias irrogarent: qvod qvidem Chriſtiani nullatenus paterentur. Unde poſſet per hoc materia ſcandali pullulare. Sed ſuper his poſſet tale remedium adhiberi, videlicet, qvod Tartari per viam Damaſci, ſicut conſveverunt, incederent, & per partes illas occuparent, & Chriſtiani ad regnum Hieroſolymitanum dirigerent greſſus ſuos. Et hoc modo inter Chriſtianos & Tartaros concors amicitia per utrorumqve diſtantiam

tiam ſervaretur: & facilius per duos qvam per unum totaliter deſtrueretur potentia inimicorum fidei Chriſtianæ. Unum inſuper reducere audeo ad memoriam P. V. reverendiſſimæ, videlicet qvòd omnibus modis ſagaciter occultetur intentio & conſilium Chriſtianorum, ita qvod inimici ignorent Chriſtianorum propoſitum atqve velle. Nam qvod Chriſtiani noluerunt ſua conſilia præteritis temporibus occultare, multa dignoſcuntur incommoda incurriſſe: & econtra inimici propterea multa ſibi incumbētia pericula evitarent, auferendo Chriſtianis materiam adimplendi eorum vota diutius affectata. Et licet non valeat occultari fama paſſagii generalis, qvæ longè lateqve diffundetur per orbem, ad nullum tamen poteſt cedere commodum inimicis: qvia eis ab aliqvo dominio Saracenorum non poteſt præſtari ſubſidium qvoqvo modo. Et multis modis poterit evitari, ne Chriſtianorum voluntas vel propoſitum ad inimicorum notitiam deferatur, aliqva videlicet velle facere ſimulando. Illud verò qvod Tartari neqveunt ſua conſilia occultare, ad magnum incommodum ejus ceſſit. Nam Tartari talem modum obſervant, primâ qvidem lunâ Januarii conſilium capiunt ſuper his, qvæ intendunt facere anno futuro. Unde ſi intendant movere gverras Soldano Ægypti, ſcitur ab omnibus Saracenis, qvi continuò Soldano ſignificant ea, qvæ Tartari ordinant: & ipſe circa hoc conatur apponere remedia opportuna. Saraceni verò valdè benè faciunt, ſuum propoſitum occultando, & hoc ſæpius confert eis. Et hæc dicta ſufficiant de paſſagio Terræ ſanctæ.

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

Benevolo Lectori
Salutem.

Cùm Haithoni Armeni Historia Orientalis denuo typis exprimenda videretur, exprimi sanè ea poterat ex editione Reineri Reineccii, quam superiore seculo ex comparatis inter se Moltheriana & Basileensi editionibus ille concinnavit. Verùm qvia in repræsentando Marci Pauli Veneti textu editionem Basileensem secuti sumus, in textu item Haithoni Armeni repræsentando eandem editionem sequi voluimus. Qvamvis enim in editione Basileensi nonnulla sint, qvæ minus rectè sine dubio se habent, & non immeritò à Reineccio sunt immutata: sunt tamen rursus in eadem illa editione, qvæ non mutanda, se potius servanda fuissent. Ut autem sciatur, qvænam illa sint, qvibus editio Reineccii à Basileensi rectè, aut non absurdè, discrepare videri possit, en eorum hic elenchum subjungemus.

Pag.2.lin.23. in editione Reineccii additum *est*, legiturqve *qvod est in principio*. Pag.4.lin.4. pro *cerevisiam* eadem editio habet *cursiam*, & pro *congerunt* rectè omninò *conficiunt*. P. 5. l.11. post *ex parte* additum est *Orientis*. Et l.25. pro *mons* rectè habet *majus*. P.6.l.5. *Esmerliones*. P. 7. l. 15. pro *præfertur* rectè *fertur*. P. 8. l. 20. *Spachen* pro *Sachen*. P. 9.l.3. rectè *Cordini* pro *Corduis*. P. 11. l. 3. *meatum*. Et l. 7. ante *nuncupabatur* rectè est *qvi*. Lin 16. operæ typographicæ, auctore eo qvi illis præfuit, edidere *contra permultos*. At ipsa editio Basileensis habet *contra permulti*, qvod ad lectionem veram rectiùs nos ducit; legendum enim, ut ex editione Moltheri, credo, edidit Reineccius, *contra permuniti*; aut, ut infrà loqvitur *præmuniti*. Pag. 12. l. 17. pro *aliqvi* editio Reineccii rectè *qvia sunt*. Pag.13.l.8. *fructibus* pro *fructus*. Et. 9. post *qvi* additum *est*. Et l 18. habet *qvi* ante *eorum*. Et ibidem pro *Cordinis* rectè *Cordini*. Pag.14.l.15. *Cæsarea*. Et l.20. *Ginapolis*. Pag. 17. l.2. abest *qvum*. Et l.4. *verò*. Et l.29. *reddiderunt* pro *dediderunt*, stylo nostri non inconvenienter. Pag.18.l.11. abest *&*. Pag. 19. l. 6. rectè *tunc* pro *nunc*. Et l.9. *filios* pro *filias*. Et l.ult. *Abcas* pro *Abcar*. Pag. 21. l. 2. est *sunt* post *effecti*. Et l.6. legitur sic, *Qvæ fuerunt ab aliis segregatæ, qvæ no-*

noluerunt se convertere. Pag.22.l.27. & ante *concessit*. Pag. 25. l. 10. *Carabe*. Pag. 26. l. 2. *dominari* pro *nominari*. Et l. 25. *Changi*. Et l. 26. *Moglorum* pro *Moglorsi*. Pag. 27. l. 15. & 30. *Can* pro *Cham*: qvomodo & infra sæpissime ipsa editio Basileensis. Et l. 29. abest *bis*. Pag. 28. l. 13 *millium*. Pag. 31. l. 21. abest *fertili*. Pag.36.l.10. *Gazariæ*. Et l.27. *Hochtay* pro *Tochay*. Pag.40.l.1. *observabunt*, pro *observent*. Et l.5. *liceat* pro *libeat*. Pag.41. l. 15: *Assassini*, ut antè & pòst ipsa editio Basil. Et l.17. *Sexmontius*. Pag. 43. l.6. *jussit*. Et l. 24. rectè inscriptio capitis hæc est, *De persecutione sacerdotum in lege Mahumeti*. Pag. 44. l.10. rectè inscriptio sic habet, *De Haolono, qvaliter cepit civitatem Halappi*. Pag. 45.l.15 inscriptio capitis hæc est, *De Haolono, qvaliter cepit Soldanum Halappi & acqvisivit terram sanctam usq; ad desertum Ægypti*. Et l.20.rectè *Halappi* pro *Damasci*. Pag. 46. l. 3. *ad principem* pro *per princ*. Et l.23.& 29. rectè *Taurisio*. Pag. 47. l. 16. *Belfortis*, omisso *de*. Pag.48.l.7. & *Ægypti*. Et l.29. post *Abaga* rectè legitur *Can*. Pag.49. l.28. *Bendecar* pro *Benedeclar*, in infra in cap.53.ipsa qvoqve editio Basileensis habet. Pag. 51. l. 14. *supra nominatus*. Et l. 23. *Abagam*. Pag. 52.l.5. abest rectè *domos*. Pag. 53.l.15. *Corasen* rectè pro *Corosten*. Et l. 16.rursus *Bendecar*. Pag. 54. l. 23. *Beduinis* recte pro *Bedinnis*. Pag. 56.l.17. *Mahumet*. Et l.20. *Taurisii*. P.61.l.13. *valeret*. P. 64.l. 2. *Gaccaræ*. Et l. 27. *faceret* pro *fecerat*. Legendum autem videtur *fecerit*. P.68.l.13. *in Armeniam*. Et l.16. *MCCCI*. rectè pro *MCCCL*. Et l. 21. *M.CCC.III*. pro *M.CCC.LI*. Et l.24. *liberam* pro *liberè*. P. 70. l. 19. *jam* pro *is*. P.76.l.8. *tenerentur* pro *tenerent*. P. 80. l. 16. *plures moriuntur Tartarorum*. P.81.l.4. *vilitatem* pro *utilitatem*. Sed legendum fortasse *inutilitatem*: ut hoc sit pro fraude & damno. P. 83. l.18. *magnos sufferre* pro *ad magnos sufficere*. Et l.22 *in summa*. Et l.27. *nominant*. P.86.l.3. & 4. *Saladinus*. Et l.antepen. *Cothos* pro *Cathos*. P. 88. l. 4. & 6. *Melecasseraff* pro *Meladasseraff*. Et l. 16. *Monrael*. Et l.20. *nomine* pro *fuissent*: & *qvi* abest. P.89.l.5. *Scacorum*. P.94.l.6. *aliud*. P.96.l.10. *Asseraf* pro *Asserat*. Et l.11. *Bendecar*, ut supra. P.97. l. ult. abest *effudi*. Sed videtur pro hac substituenda rursus aliæ fuisse qvæ rectiùs qvadraret. P. 103. l. 24. *ascendere* pro *inscendere*.

P. 105. l.12. *cum* pro *in*.

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

IN
HAITHONI ARMENI
HISTORIAM ORIENTALEM

INDEX.

A.

ABaga, Haoloni fil. & succeſſor, cap.32. Soldanum Ægypti reprimit, & Turqvia vaſtat, cap. 34. auctoris coætaneus, c.46
Abagarus (rex Edeſſæ. Abgarus ap. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. 1,14) cap. 12
Abcar, c.15. V. Abcas.
Abcas, pars Armeniæ majoris 10. & Georgiæ 15. ſita inter Aſiam profundam & majorem 47
Acon, civitas Chriſtianis à Soldano erepta 53
Adamantes, terræ Sym, an Cataja? 2
Ægyptus, 32.53.56
Agareni vino abſtinent 2. V. 15.49
Alboris, mons Alaniæ, 10
Alemannia, 21
Alexander M. Miralis conditor, 9. ad Belgian venit, 16. & in Indiã, 6
Alexandria Ægypti, 54
Almach, Tartarus qvidam, 36
Alania, 10
Ames, 15
Amurati, Soldani proceres, 50
Antiochia, Syriæ provincia. 14
Antiochia, urbs illius provinciæ, 14 Saracenis dedita 15. capta à Soldano, 32. diſtat Armenia una diæta 59
Amanricus, rex Hieroſolym. 52
Angliæ rex expeditionem movet in Syriam, 52
Anteradenſis inſula, 43
Aqviſſa urbs ad Oceanum in confinibus Medorum, 8
Argonus, fil. Abagæ, 37.38.40
Artot, Dogriſſæ conſangvineus 15
Arath, mons Armeniæ 9
Arca Noæ ubi reſederit 9
Arabicæ literæ in Turqveſtan uſitatæ 3
Armenia major, 7.8. ejus amplitudo, 9. Armenia ſecunda, 13.14. aliàs Cilicia, 15. Ejus rex, 31. & regnum 57
Armeni in Meſopotamia 12
Aſia, profunda & major, 5.47. Tartaris ſubjecta 16. 58. Aſiæ Imperator Coſſoraſſath 15
Aſtures, avium genus 5
Aſcarjoth, rex Perſiæ 15
Aſpaſalem, Imperator Turcarũ 15
Aſſaſſini 24.51
Aſſyrii 15
Aſſerat, Turqvinianus 56

Aurum

Aurum, in inſulis Indicis 6
Auſtriacus Ducatus 21
Aytonus, rex Armeniæ 23

B.

Babylonia 49
Baldac urbs 15.23
Balivi 43
Balais, gemmæ nomen 6
Balarem, provincia 6
Barachi, ſucceſſor Jochi 22
Barnabas, Conſtantiæ in Cypro ſepultus 15
Barbaria 54.59
Bartat, Provincia Barbariæ 54. dux Coraſminorum 15
Beduini 36.51.56.60
Beguini 56
Belchiaroc, Perſarum rex 15
Belfortis 30
Belgiam. Ejus deſertum 1
Bendecar, Soldanus Ægypti 33.52. 56
Berytus urbs 14
Bithynia 13
Boctara, urbs 7
Briqvia regio 13
Bulgaria 21

C.

Cacabe, caſtrum 15
Caccabe, caſtrum 44
Cæſarea 13.59
Calphack, Saracenus qvidam 41.52
Caliphus 15.26.52
Camella urbs, olim Hames 36
Cametum 41
Cappadocia 13
Capar, Doaxi frater 20
Caphas 52. V. Capchik
Capchik 43
Carbanda, rex Aſiæ majoris 47.55. 57.60
Carbaganda, Caſani frater 45
Carnibus abſtinent incolæ regni Tarſæ 2. veſcuntur Turchæ 3
Caſanus, fil. Argoni 40.41.45.59
Caſpium mare 4.5.7.9
Caſſia regnum 5
Caſtro 18
Cathay regnum ditiſſimum, maximum in orbe 1
Cathos, Cumanus qvidam, 52. Cotos 56
Cayrum, Soldani, 53. al. Chayre 54 Chayrum 50
Celan, inſula 6
Cereviſia Turcica 3
Chaldæi 8.11.15
Changius Can 16.46
Chriſtiani in Tartaria, 2. India, 6. Meſopotamia 12
Cilicia 13.14.15
Cobila Can, 19.30.37. Chriſtianus 19
Cocas, mons 5.9
Combaëct, urbs Indica 6
Comi, urbs Turcica 13
Coneſtabulus Armeniæ 23.37
Conſedrack, nomen loci 18
Conſtantia, urbs Cypri 15
Conſtantinopolis 15.13.59
Coraſen 15
Coraſme 4.5
Coraſmini 3.4.15

Cor-

Caphac.. p. 86.

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

Cordui 8
Cordini 12.34.52
Corosii urbs 15
Cossorassath, rex Persarum 15
Cotulossa, Casani Dux bellicus 43
Cras de Monreal, castrum qvoddã, 53. Craccus montis regalis 14
Cumania ... p. 36. - 21.32.45.47
Cumani 50.52.56
Cunat, gens Tartarica 16
Cyprus 13.46.57.59

D.

Damascus 14.15.44.59
Damiata, urbs Ægypti 54
Demesor, prov. Ægypti 54.56
Desertum Ægypti, 14.56. Arabiæ, 15.51. ad Boream Tarsæ, 2. Indiæ, 3.7.22. longitudine centum diætarum ad confinia Corasmæ 4
Doax, Capari frater 20
Doay 57
Dogrissa, Sadoci f. 15

E.

Elsi, Soldanus, 52.53. Elsinus 56
Epheson, urbs 13
Eraclius, Imperator 15
Erockcaton, Carbagandæ mater 45
Etil, urbis nomen 5
Euphrates fluv. 14.15.44

F.

Fenik 59
Frumento abundat regnum Tarsæ 2. & Corasme, 4. non adeò Turqvestan 3

G.

Gaccara, terra 43
Gaczaria, eadem 21
Gaur, nomen loci 43
Geon, Nilus 54
Georgia, regnum 10.13.15.31
Georgiani 44
Ginapolis, urbs Paphlagoniæ 13
Gino Can 19
Gohayaday, fil. Hoccotæ 22
Graccus. Vid. Craccus
Græcia 13
Gverra pro bello 47.49. & al.
Gujatadin, Soldanus qvidam 18
Guiboga, Haoloni præfectus 30. 52.53.56

H.

Haithonus, auctor istius historiæ 33.42.46.49
Halap, urbs 15. Halappum 28.52.57. 58
Halay, urbs prov. Antiochiæ 14
Haloën, literæ Armenicæ 9.15
Hama, urbs 59
Haman, (urbs Hama) 15
Hames, urbs, al. Camella 36.41.44
Hamsen, prov. intra Georgiam 10
Haolonus, Mangonis frater 19.24. 25.31.52.59
Haran provincia 12
Henyalek, nomen loci in Palæst. 31
Hermes Philosophus & urbs in India 6
Hierosolyma 14. eorum rex Amanricus 52. Hierosolym. regnum 56
Hieru-

Hierusalem 11
Hoccota Can, Tartarorum Imp. 18
Hochday, rex Cumaniæ 47
Hordei parum in Turqvestan 3

I.

Jacobini, secta Christianorum in Turqvia, 13. Syria, 14. in Ægypto, 54. ubi Jacobitæ dicuntur.
Jalair, natio qvædam Tartarica 16
Jalaladinus, dux Corasminorũ 15
Janua, i.e. Genua 18
Jasak Changii Can 17
Idololatria Jogourorum, 2. Indorum, 6. Persarum, ignicolarum 7
Ignis à Persis cultus 7
Indiæ regnum, 2. Ejus tractus, 6. India major, 8
Insulæ, in litore Oceani ad Cathayam, 1. meridiem versus 16. Indicæ etiam dictæ 6
Jochi, Hoccotæ primogenitus, 20. frater Gohagaday 22
Jogour, incolæ regni Tarsæ 2
Jons, urbs Catajæ 19.47
Ismaelis filii pro Saracenis 49.55

K.

Kenel, flumen 59

L.

Lacte vivunt Turqvestani 3. Indi 6
Lachim, Soldanus Cumanensis 53
Lachinus, idem 56
Latini 1
Lederbent, via altera ex Asia minore in majorem 47
Libanus, mons 14. 42.51.58.59
Ligonia, provincia 13
Lingva Persarum, 7. Maronitarum & Syrianorum Arabica 14
Joh. de Liminada 18
Lisson, mons Mesopotamiæ 12
Literæ I. Arabicæ, usitatæ Turqvestanis, 3. Maroninis, 14. Medis, 8. Mohammedanis in Chaldæa, 11. II. Armenicæ, 9. III. Cathaynorum, 1. IV. Chaldaicæ Nestorianorũ, 11. V. Græcæ, 13. VI. Haloën, 9. VII. Jogourorum, 2. VIII. Latinorum 1
Literis Tartari olim caruerunt 16
Livo, Rex Armeniæ 46. al.
Livonus 33
Ludovicus, rex Franciæ 52.54
Lycia 59

M.

Magi ad cunas Christi. V. Stella.
Mahumetum, pseudoprophetam, seqvuntur Turqvestani, 3. Persæ, 7. Medi 8. Chaldæi, 11. Caliphus de Baldack 23.25
Mahumeti progenies, Caliphi 15
Mahumet Can, al. Tangodor 37
Malbeck, terra 51
Mango Can, 19.29.46
Mare, Cathay, 19. detenue 5. majus 5.47. Græciæ 13.45
Maraga, urbs 11
Marga, urbs 15
Margati, castrum 59
Margaritæ, Indicæ 6. Medicæ 8
Meatus subterranei 28
Medi, sunt Cordini 52
Media 7.8.9

Mela-

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

Melataſſeraff, Soldanus Ægypti 53
Melecchadel, al. Guiboga 53
Melecdaer, Soldanus 52
Melecla, Imp. Turqvorum 15
Melecmees, Soldanus 52.56
Melecnaſer, Sold. Halappi 29. 41. 50. 53
Melecſait, Sold. 35. 52. 56
Melecſala, Sold. 52
Melet, terra 57.58
Mercdin, locus 12
Meredin, urbs 55
Meſer, urbs Ægypti 54
Meſopotamia 12.14.15
Milio vivunt Turqveſtani, 3. Indi 6
Miralis, urbs 9
Mõglos, commune olim Tartarorum nomen 16
Mogon, nomen loci 10
Molay, dux Tartarorum 42.43
Moneta Cathaynorum 1
Monga, loci nomen 47
Monghi, natio qvædam Tartar. 16
Moſel, urbs 12

N.

Natalia, urbs 13
Neſabor, urbs Perſiæ 7
Neſtoriani 11
Nicolaus, al. Tangodor 37.45
Nichor, urbs Bithyniæ 13
Ninive, urbs 11
Nilus fluv. al. Geon. 54
Nubiani 54.56.58

O.

Ocerra, urbs Turqveſt. 3
Oleum olivarum, cariſſimum in Cathay 1

P.

Palæſtina 14
Papagai Indici 6
Paphlagonia 13
Parvana, Saracenus qvidam 34
Paſſagii vox 15.55.57.58.59
Pasblanck, loci nomen 34
Perſæ 5.6.7.9.47
Phiſon fl. 7.15.20.24
Porta ferri, urbs 9.47
Poſſene, loci nomen 15

Q.

Qveremon, urbs Mediæ 8
Qviſitan, prov. Turcica 13

R.

Rapti, Chriſtiani qvidam in Ægypto 54
Regayto, Argoni ſucceſſor 39
Rhodus, inſula 15
Riſo vivunt Turqveſtani 3. Indi 6
Rohais, urbs 12.28
Roma 19
Rubini Indici 6
Ruſſia 32

S.

Sadoc, primus Turq. Dominus 15
Samara, urbs 14
Sangolaſcar, Armenus qvidam 33
Sanſon, mons Armeniæ 12
Sapphiri Indici 6
Sara, urbs 5.47
Saraceni, 7.8.12.15.56. al. filii Iſmaël, Agareni, Mahumeti ſectatores.

Savo-

Savoreus, rex Perſarum 10
Sauria, prov. Turcica 13
Sayt, prov. Ægypti 54
Spachen, urbs 7
Sectæ Cathaynorum 1
Seleucia, urbs Sauriæ 13
Seonorgant, urbs Turqveſt. 7
Serpentes Indici 6
Sem, prov. Syriæ 14
Sinibaldus, Coneſt. regni Armen. 23
Siniar, mons 12
Soldanus Ægypti, 47. 50. Babyloniæ, 44. Halappi 29. 41. 50. 53
Soladinus, Xaraconis fil. 52
Soliman, Turca qvid. 15
Solimanſa, idem, ibid.
Soracet, urbs Mediæ 8
Stella Magorum, 2.27.30
Sym, prov. ditiſſima 2
Syria 14. 51. 54. 56
Syriani 12

T.

Tamor Can 47
Tangodor, Abagæ frater. al. Nicolaus, & Mahumet Can 37
Tangot, natio qvæd. Tartarorũ 16
Tarſa, regnum 1.2.3
Tarſus, urbs 14.45
Tartari 2.16.56.60
Tatar, natio qvæd. Tartarica 16
Taurifium, urbs 9.29.30.37.47
Tabeth, natio qvæd. Tartarica 16
Templa Jogourorum 2
Terra ſancta 44
Thomas Apoſtolus 6.58
Tigris fluv. 11.12
Tochay, Baydonis ſucceſſor 21
Trapezonda 13
Treugæ 45
Tripolis 42.52.58.59
Turci. 18. Turchæ, 3. Turchi 13
Turqveſtan, 2.3.4.7.15.20.47
Turqvia 9.13.14.34.44.59
Turqviniani 15.51.52.56.60
Tyrene, inſula 43

V.

Veronica 12
Vino abſtinent Agareni, 2. Jogouri, 2, carent Turqveſtani, 3. ejus parum in Coraſin. 4

X.

Xaracon, dux Soldani Halappi 52

GLOSSÆ

Qvæ in hoc Auctore reperiuntur.

A *Murati*, Soldani proceres c. 50
Aſtures avium genus 5
Balais, nomen gemmæ 6
Bednini, Saracenorum pars 36
Bonſacci, avium genus 5
Caliphus, Saracenorum Imperator è progenie Mahumeti 15
Cocatrix, animantis genus 54
Esmerliones, avium genus 5
Haloen, ſcriptura Armenica 9
Jaſak Changii Can, Conſtitutiones Gingiſchani 17
Pigrim, falconum genus 5
Seyferach, avium genus, 47
Soldanus, rex, 13.15.45

IN-

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

INDEX CHRONOGRAPHICUS.

Anno Domini

632. Rex Persarum cæsus à Saracenis. cap.15

1051. Turqviniani cœperunt dominari in Asia 15

1244. Tartari occupant Turqviam 18

1250. Amanricus, rex Hierosolym. urbes qvasdam Ægypti occupat 52

1253. Aytonus, rex Armeniæ Mangonem Canum in suas trahit partes 23

1268. Antiochia capta 52

1270. Aytonus rex Armeniæ obit 33

1282. Abaga Can obit. 36. Mangodanior fugit *ibid.*

1285. Argonus incipit regnare in Tartaria 38

1288. Regayto succedit Argono 39

1289, Soldanus Elsi occupat Tripolin 52

1290. Baydo succedit Regaytoni 40

1291. Acon capta 53

1310. Saraceni à Casano prostrati 41

1351. Vel, ut editio Reineccii; itemqve Italica Ramusii rectiùs habet, 1303. Casanus Syriam adoritur. 44

SPHALMATA TYPOGRAPHICA

PAgina 3. l. 26. post *ex parte occidentis cum regno* adde *Persarum: ex parte septentrionis cum regno.* Pag. 4. l. 9. *sibe* pro *sine.* P. 5. l. 2. post *sit* adde *enim.* Et l. 16. *permanet* pro *promanet.* Et l. antep. *Caspio.* P. 7. l. 20 post *qbæcunq;* adde *bolunt.* P. 11. l. 7. *nuncupabatur.* l. 16 *permulti.* P. 12. l. 17. *in Chaldæa.* P. 14. l. ult. *Trapezontis.* P. 15. l. 19. *Cracum.* Et l. 27. *rrtroactis* pro *retoctis.* P. 17. l. 27. dele *ut.* P. 20. l. 30 pro *ut* lege *qbod.* P. 21. l. 2. post *effecti* adde *sunt.* P. 22. l. 25. & 28. *Soliman.* P. 23 l. 15. *passagium Godefridi.* P. 26. l. 18. *appellabatur.* P. 29. l. 15. post *biderunt* adde *abem.* P. 30. l. 10. *notaretur.* l. 35. *qbam.* l. 36. *pertransire.* P. 39. l. 14. *haberet.* P. 40. l. 5. *molestiam.* l. 6. pro *&* lege *bel.* l. 17. *Sexmontius.* P. 42. l. 21. *postqbam.* P. 43. l. 1 *Haolono.* l. 17. post *Caliphum* adde *in.* l. 22. *exstitit.* l. 27. *præcepit.* P. 44. l. 13. *ad cibitatem.* P. 47. l. 4 pro *fecit* lege *fuit.* P. 51. l. 5. *Livono.* P. 56. l. 2. *Tangodor.* P. 57. l. 9. *significaberunt.* P. 66. l. 14. *dubitabatur.* P. 69. l. 28. *Cotubossa.* P. 70. l. 24. *crastino.* P. 73. l. 1. *perrexit* pro *perbenit.* P. 90. l. 20. *medietate.* P. 91. l. 13. *Alexandria.* P. 92. l. 10. *sibe* pro *neq.* P. 96 l. 3. *Dominum.* P. 97. l. 11 *totaliter.* P. 99. l. 12. *per mare.* P. 100. l. 26 *Christiani.* P. 103. l. ult. post *per* adde *breqem.* P. 104. l. 24. *recedentes.*

Aichi Gakuin University
Library & Information Center

2022
77H9